

Aan de raadsleden van de Gemeente Veere
Postbus 1000
4357 ZV Domburg

Oostkapelle, 9 april 2018

Betreft: Toeristische kansen voor Veere 2018-2022

Geacht lid van de Veerse gemeenteraad,

Eerder vandaag ontving u van de informateur zijn verkenning naar de mogelijkheden voor een stabiel college van Burgemeester en Wethouders voor de raadsperiode 2018-2022. Hoewel de relatie tussen het huidige college en de toeristische sector onstuimig begon, zijn er de afgelopen raadsperiode grote stappen gezet richting een toekomstbestendige en duurzame toeristische infrastructuur. Er is een begin gemaakt met het verbreden van draagvlak voor toeristisch beleid door de invoering van Toeristische Impuls, strategisch belangrijke projecten zoals de Grote Kerk Veere zijn financieel ondersteund en verschillende belangrijke onderzoeken bieden nu inzicht in de sterktes en zwaktes van het Veerse toerisme.

De keus voor een houdbaar toeristisch product is er één voor kwaliteit, met oog voor de inwoners van Veere, onze unieke landschappelijke waarden en rijke historie. Recente toekenning van de Quality Coasts Award is een bevestiging van de keuze voor kwaliteit en duurzaamheid. De komende periode moet verder worden gewerkt aan toekomstbestendig maken van het Veerse toerisme op basis van een heldere visie en een inzicht in de kansen die onze unieke omgeving biedt.

Een vitale toeristische sector als beste garantie van een leefbaar en gezond Veere

De gemeente Veere is (financieel) gezond – een situatie die mede te danken is aan sterk toeristisch product en een vitale gastvrijheidssector. Veere heeft een gunstige ligging, goede voorzieningen, variatie in aanbod en bedrijven en veel MKB -ondernemers die structureel flink investeren in hun bedrijf en omgeving en daardoor succesvol zijn in hun markt.

Recreatie en toerisme leveren een hele grote bijdrage aan de welvaart en de leefbaarheid van de inwoners van Veere en de omliggende gemeenten. In 2016 werden de bestedingen van toeristen in onze gemeente geraamd op meer dan € 235.000.000 wat 2365 arbeidsplaatsen opleverde. Door het toerisme is het voorzieningenniveau op Walcheren beduidend hoger wat zorgt voor een grotere welvaart ,meer dynamiek en zijn er meer sociale contacten en interactie. Ook dat laatste komt het welzijn en de ontwikkelingsmogelijkheden van de eigen bevolking ten goede.

Kleinschaligheid van Veerse bedrijven als hoeder van kwaliteit

Walcheren is al een kwaliteitsbegrip en dit moet verder worden versterkt. De sector bestaat op Walcheren hoofdzakelijk uit familie- of MKB-bedrijven, een bedrijfsvorm die zich overwegend kenmerkt door grote inzet, lange werktijden, variëteit in karakter en aanbod, uithoudingsvermogen in moeilijke tijden, verbondenheid met de omgeving en fier zijn op het neerzetten van een goed product. Dat is iets om bij stil te staan en om zuinig op te zijn.

Dit type bedrijven staat echter onder druk door toenemende fiscale en regeldruk, veeleisender gasten en steeds snellere maatschappelijke ontwikkelingen. Daarbij komen nog economisch disruptieve ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld Airbnb. Niets doen betekent dat ook hier schaalvergroting (opkopen van deze bedrijven door ketens) gaat plaatsvinden wat een zeer ongewenste ontwikkeling zou zijn.

De overheid dient daarom een faciliterend en ontzorgend beleid te voeren en zoveel mogelijk zorg te dragen voor een gelijk speelveld. Dit kan door te beginnen met het invoeren van een meldplicht voor toeristische verhuur. Door bewustwording, kennisontwikkeling en productaanpassing moet de sector zichzelf wapenen tegen ongewenste ontwikkelingen.

Heldere visie en consistent beleid als basis voor kwaliteitsverbetering en draagvlak

Samenwerking, kennis en voldoende financiële capaciteit bij ondernemers zijn dus nodig om genoeg te kunnen blijven investeren en innoveren. De sector en gemeente Veere moeten elkaar uitdagen om de kwaliteiten van het gebied en het aanbod naar een nog hoger niveau te brengen. Het samen ontwikkelen van een langetermijnvisie is hierbij essentieel.

De sector heeft behoefte aan een betrouwbare en faciliterende gemeente die duidelijk en consistent beleid voert, dialoog en co-creatie stimuleert en daardoor realistische verwachtingen schept. Bestuurlijke aandacht en voldoende deskundige menskracht in de gemeentelijke organisatie zijn daarom noodzakelijk. Medewerkers recreatie en toerisme, economische zaken en ruimtelijke ordening moeten nog beter letten op de samenhang van beleid. Door op te trekken met ondernemers, onderwijs en andere stakeholders, worden de kansen op Europees en rijksgeld optimaal benut.

Ondernemers vragen om ruimte om te ondernemen en in te spelen op de veranderende vraag van gasten, met een scherp oog voor de bescherming van de (onderscheidende) kwaliteiten van ons gebied en draagvlak voor ontwikkelingen onder inwoners van Veere. Toerisme en recreatie zijn geen doel op zich maar een middel om in ons levensonderhoud te voorzien, voorzieningen en leefbaarheid in stand te houden en anderen te laten meegenieten van ons fantastische eiland. Duurzaamheid is daarvoor van groot belang. De sector is druk bezig met de uitdagingen van de energietransitie, circulaire economie en vergroening en moet daarin actief gefaciliteerd en ontzorgd worden door de gemeente.

Problematische arbeidsmarkt als grootste uitdaging voor ondernemers

De grootste lange termijn uitdaging voor de toeristische sector is de arbeidsmarkt. Het wordt zowel kwalitatief als kwantitatief steeds lastiger voldoende medewerkers te vinden voor de operationele functies van bedrijven (keuken, bediening, huishouding). Hierdoor wordt ook de innovatiekracht van bedrijven beperkt. Veel bedrijven zien namelijk kansen voor verdere kwaliteitsverbetering en ontwikkeling maar de ondernemer is steeds meer tijd kwijt met werving of wordt zelf geheel door operationele taken opgeslokt.

Overheid en sector moeten dus actief initiatieven bevorderen en ondersteunen om de arbeidsmarkt voor de sector in de gehele regio gezonder te maken. Hiervoor is een breed pakket aan maatregelen nodig zoals het goed informeren van potentieel toekomstige medewerkers in de sector (vanaf de basisschool), het beschikbaar stellen van voldoende stageplekken, goede arbeidsvoorwaarden (beloning, zekerheid, perspectief, plezier), bijdragen aan een goede aansluiting van het onderwijs op de praktijkbehoeften, rekruteren van arbeidskrachten en stagiaires van buiten de regio of zelfs het Nederland, het stimuleren van innovatieve en arbeidsbesparende werkprocessen en het aanpakken van knelpunten op het gebied van huisvesting en vervoer. Het bevorderen en ondersteunen van nieuwe vormen van leren en werken die jonge talenten uitdaagt zichzelf te ontwikkelen onder begeleiding van de beste vakmensen verdient veel aandacht.

Het hebben van leuk en uitdagend werk en fijne collega's biedt de beste garantie voor het vinden van een waardevolle rol in de samenleving. Orionis is een belangrijke partner van Veerse bedrijven om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt de weg te laten vinden naar de toeristische sector. Ook nieuwe Nederlanders en statushouders worden hier actief bij betrokken.

Met de toenemende krapte op de arbeidsmarkt is jaarrondaantrekkelijkheid van de regio van vitaal belang. Alleen dan kunnen goede en gekwalificeerde medewerkers worden geworven, vast gehouden en kan hen perspectief worden geboden.

Jaarrond aantrekkelijkheid en cultuurtoerisme

De grootste kansen voor jaarrond aantrekkelijkheid biedt het verbreden van ons huidige toeristische product dat voornamelijk gericht is op strand en natuur met cultuurtoerisme. Cultuurvoorzieningen zijn belangrijker voor de toeristische infrastructuur en het woon- en leefklimaat van de inwoners, dan vaak gedacht. Veere heeft een prachtige uitvalsbasis als het gaat om cultuuraanbod met het Polderhuis, Terra Maris, Museum Veere, maar ook het filmfestival in Vlissingen en het nazomerfestival zijn belangrijke voorzieningen. Goede samenwerking en taakverdeling met Middelburg en Vlissingen is noodzakelijk, toeristen letten immers niet op gemeentegrenzen en samenhang versterkt. In beide steden wordt veel besteed door de “Veerse” verblijfsrecreanten. Voorzieningen zoals het Zeeuws Museum, MuZEEum zijn een belangrijk deel van de toeristische infrastructuur van Walcheren.

De afgelopen raadsperiode is er een significante bijdrage vanuit Toeristische Impuls naar de Grote Kerk Veere gegaan. Voor de toeristische sector zijn de plannen voor de Grote Kerk en de weg die inmiddels is ingeslagen, de meest robuuste voor jaarrondaantrekkelijkheid van onze gemeente in jaren. De programmering is ambitieus maar realistisch. De toeristische sector roept de gemeenteraad dan ook op om ruimhartiger te zijn in haar jaarlijkse bijdrage aan de Grote Kerk Veere. Gezien de jaarlijkse budgetten waarmee de Stichting Exploitatie Grote Kerk werkt is een gemeentelijke bijdrage van € 25,000 per jaar beperkt en belemmerend voor de fondsenwerving van de stichting.

Een complete toeristische infrastructuur

Naast een culturele infrastructuur is een complete en efficiënte toeristische infrastructuur onontbeerlijk. De stimulering van binding en bijdragen hiervoor door lokale ondernemers dragen bij aan draagvlak en houdbaarheid. De gastheerschapfunctie op land en strand zijn nu ondergebracht bij VVV en SSV. Hun budgetsubsidies dienen passend te zijn bij het ambitieniveau van de gemeente Veere als Quality Coast gemeente. Daarnaast moet er aanvullend budget komen voor destiniemeting of regiopromotie. De afgelopen jaren is dit vanuit Toeristische Impuls gefinancierd omdat hier geen andere dekking voor was.

De veerdienst Vlissingen – Breskens is van groot belang voor het toerisme op Walcheren en west Zeeuws Vlaanderen. Hier kan Zeeland, Land in Zee en land van Overkanten pas echt worden beleefd tussen de grote zee-reuzen. Het potentieel kan echter alleen tot zijn recht komen als er voldoende capaciteit en beleving komen. Dan pas is er een goede koppeling tussen twee attractieve kustgebieden en komen er economische spin-off en voldoende passagiers voor een exploitatie met minder tekorten met als bonus een betere Zeeuwse verbinding voor de eigen inwoners. Vanuit dit belang moet Veere initiatieven voor een betere verbinding actief ondersteunen.

Ruimtelijke ordening en omgevingskwaliteit

De kustvisie is gereed en de omgevingsvisie is in wording. Beiden zijn van groot belang voor onze sector voor wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven in de sector en voor het veiligstellen van de unieke en onderscheidende kwaliteiten van ons gebied. Deze kwaliteiten vormen tenslotte de basis van het verdienvermogen van onze sector wat alleen goed tot zijn recht kan komen wanneer binnen de uitgangspunten maatwerk mogelijk is. Daar waar mogelijk moeten natuur en recreatie soepel in elkaar over kunnen gaan. De gemeente en sector moeten de onderscheidende kwaliteiten van ons gebied verzorgen, beschermen en duurzaam benutten.

De waarde van het gebied zit niet in (meer) recreatief onroerend goed en projectontwikkeling, maar in duurzame, adaptieve en rendabele exploitaties. Verouderd recreatief onroerend goed moet worden vervangen of gerenoveerd en/of aangepast in plaats van nieuwbouw op andere locaties. Ook de groei die op toeristisch gebied wordt doorgemaakt middels de regeling Nieuwe Economische Draggers moet kritisch tegen het licht worden gehouden.

Overheidslasten en investeringscapaciteit

Er moet meer aandacht komen voor de impact die lastenverhogingen hebben op de marktpositie van de verblijfsrecreatie en de investeringscapaciteit bij de bedrijven. Toenemende fiscale druk op ons product en steeds heviger wordende concurrentie van goedkope vakantiebestemmingen beperken de investeringscapaciteit. Zoals het NYFER-rapport heeft aangetoond drukt de toeristenbelasting relatief zwaar op gasten van kampeerreinen en minicampings, omdat de heffing daar een groter deel van de prijs voor een overnachting uitmaakt. Bedrijven moeten juist de komende periode extra investeren om de uitdagingen van deze tijd, zoals de steeds veeleisender vakantieganger en alle uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, aan te kunnen.

Verbreiding van de toeristisch inkomsten van de gemeente is ook daarom noodzakelijk, met bijdragen van de dagtoerist en de niet-verblijfsrecreatieve bedrijven. Ook zij behalen immers hun inkomsten direct of indirect uit het toerisme. Toeristische en facilitaire voorzieningen op de parkeerterreinen dienen gedekt te worden uit de parkeeropbrengsten.

Toeristische Impuls en het inzetten van opgedane kennis

De afgelopen periode is er een voorzichtige start gemaakt met het aangaan van de eerder genoemde uitdagingen. Het is nu zaak om op korte termijn samen aan de slag te gaan met de opgedane kennis en conclusies en aanbevelingen uit de uitgevoerde onderzoeken en verschenen rapporten (zie het overzicht onder aan deze brief).

De evaluatie van de Toeristische impuls Veere heeft onlangs plaatsgevonden. Het rapport is positief over de behaalde resultaten en de functie als contact- en overlegplatform. De toeristische sector pleit voor continuering en uitbouwen van de toeristisch overleg / toeristische impuls Veere. Wel pleiten wij voor het omzetten van toeristische impuls naar een bredere denktank voor verdere verbetering en continuïteit van het toeristisch aanbod. Daarbij moeten ook onderwijs en kennisinstututen en hun studenten worden betrokken. Die denktank kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan de voorgenoemde visie voor de langere termijn. Het jaarlijkse budget moet in overeenstemming gebracht worden met deze ambitieuze doelstellingen.

Tot slot

Als toeristische ondernemers beseffen wij ons als geen ander wat de veelheid en complexiteit van de bovengenoemde uitdagingen voor onze gemeente betekenen. Wij beseffen echter ook dat de vitaliteit van onze gemeente in hoge mate afhangt van de toekomstbestendigheid van onze sector en het draagvlak daarvoor bij de inwoners van Veere. Om onze gezonde en duurzame toeristische economie verder vorm te geven gaan wij samen met u graag de uitdaging aan. Op korte termijn nodigen wij u dan ook uit voor een bijeenkomst om u verder over de geschetste ontwikkeling te informeren en daarover met u van gedachten te wisselen.

Concreet roepen wij u in deze periode van het formeren van een nieuw college van burgmeester en wethouders op om verder in te zetten op samenwerking tussen de gemeente en de toeristische sector en samen een richtinggevende visie te ontwikkelen op toerisme met daarin centrale aandacht voor kwaliteit, jaarrondaantrekkelijkheid en de arbeidsmarkt.

Wij wensen u veel wijsheid toe en zien ernaar uit om samen met u de komende jaren verder te werken aan een toekomstbestendig toeristisch product met bijzondere aandacht voor kwaliteit, met oog voor de inwoners van Veere, onze unieke landschappelijke waarden en rijke historie.

Met vriendelijke groet,

Jerry Troy
FOVeere

Albert van Steeg
KHN Veere

Ab Pouwer
RECRON Walcheren

Pieter Marinussen
VEKABO Walcheren

De volgende rapporten die als handvatten moeten dienen voor toekomstig beleid werden in de afgelopen periode gepubliceerd:

- NYFER, *Naar een rechtvaardige en doelmatige financiering van toeristische infrastructuur in Veere* (2016)
- AddVision, *Evaluatierapport Toeristische Impuls Veere* (2018)
- Kenniscentrum Kusttoerisme, *Toerisme in de gemeente Veere – omvang en economisch belang* (2018)
- Kenniscentrum Kusttoerisme, *Aanbodinventarisatie verblijfsaccommodaties* (2018)
- Kenniscentrum Kusttoerisme, *Vaste gasten in Zeeland* (2018)